

ДОБРЯНСЬКИЙ Адольф Іванович (псевд. і крипт.: Сремец, А. І...вич, А. І. Д., ...itsch, A. Iv...tsche, A. I...witshe; 18. 12. 1817, с. Рудлів Земплин. комітату, Австрія, нині Словаччина — 13. 03. 1901, м. Іннсбрук, Австрія, похов. у с. Чертіжне, нині округ Меджилаборці, Словаччина) — громадський і політичний діяч. Батько [Ольги](#), дід [Володимира](#) та [Ігоря](#) Грабарів, [Олексія](#) та [Георгія](#) Геровських. Закін. філос. факультет Королів. академії у м. Кошиці (нині Словаччина, 1833), юрид. факультет Еґер. університету (нині Угорщина, 1836), Гірн.-лісову академію у м. Банська-Штявніца (нині Словаччина, 1840). Працюючи гірн. інж. на шахтах Словаччини, Чехії та Сілезії, у 1840–48 встановив тісні контакти з діячами чес. і словац. нац. відродження В. Ганкою, Ф. Палацьким, П. Шафариком, рос. вченим-славістом І. Срезневським, під впливом яких захопився ідеями слов'ян. єдності, виступав на захист нац.-культур. прав пригноблених слов'ян. народів Австр. імперії, зокрема угор. русинів, пропагував австрославізм. Під час революції 1848–49 в Угорщині порушував питання об'єднання Закарп. Русі з Галичиною в окремий автоном. округ. Зрозумівши, що керівники угор. революції відмовилися від радикал. вирішення нац. питання, перейшов на москвофіл. позиції (1849 признач. військ. комісаром при рос. військах, які брали участь у придушенні угор. революції). На чолі делегації подав на розгляд австр.

імператору Францу-Йосипу I петицію (відома як «Пам'ятник русинів угорських») про розподіл Угорщини за нац. дистриктами та об'єднання Сх. Галичини і Закарп. України в окрему адм. одиницю. 1849–60 — намісник Руського дистрикту в Ужгороді, займав різні посади в австр. держ. апараті, обирався депутатом угор. парламенту. Водночас 1848–51 — чл. Гол. руської ради у Львові, від 1864 — голова «Общества св. Василия Великого», 1867–71 — ред. москвофіл. г. «Свѣтъ». Низку праць різними мовами (володів 10-ма) присвятив розглядові нац. питання в Австр. імперії, серед них — «Les Slaves d'Autriche et les Magyars» (1861), «Проект политической программы для Руси австрийской» (1871), «Политические письма» (1873), «О западных границах Подкарпатской Руси со времен св. Владимира» (1880), «О современном религиозно-политическом положении Австро-Угорской Руси» (1885), «До пояснення захисту греко-слов'янської церкви з боку апостольського римського престолу» (1888). У 1881 виїхав до дочки у Львів, де разом з нею 1882 проходив у судовій справі за звинуваченням у держ. зраді на користь Росії, яке, однак, не було доведене. Згодом переїхав до Австрії, де й помер. 1930 в Ужгороді видано листи Д. до видавця москвофіл. г. «Червоная Русь» (згодом — «Галицкая Русь») О. Маркова — «Из переписки А. И. Добрянского: (Письма к О. А. Маркову)».

Рекомендована література

1. M. Sekey. Životopis A. I. Dobrianskeho. Košice, 1928;
2. Попов А. А. И. Добрянский, его жизнь и деятельность. Мукачево, 1928;
3. Добош С. В. Адольф Иванович Добрянский: Очерк жизни и деятельности. Пряшев, 1956;
4. Білак П. І., Пальок В. В. Роль А. І. Добрянського в суспільному русі Закарпаття в середині та другій половині XIX ст. // Карпатика. 1995. Вип. 3;
5. Данилюк Д. Історія Закарпаття в біографіях і портретах (з давніх часів до початку XX ст.). Уж., 1997;
6. Ковпак В. Добрянський Адольф Іванович // Укр. журналістика в іменах. Л., 2005. Вип. 12.

С. В. Віднянський

Бібліографічний опис:

Добрянський Адольф Іванович / С. В. Віднянський // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2008. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-20372>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).